

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΜΕΣΣΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΓΥΡΕΩΤΙΚΗΣ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΣΣΟΓΙΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΖ΄ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ (ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ)

Η υλικότητα της Λατρείας
Καλλίστου Ware, Μητροπολίτου Διοκλείας

ΧΑΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ & Α. ΚΟΥΜΠΗ, ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΜΕΣΣΟΓΙΑΣ Τ. Κ. 19003
ΤΗΛ. / ΦΑΧ: 22990 40040, e-mail: ag.nikolaosmark@yahoo.gr
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΝΑΟΥ: www.agnikolaosmark.gr

Κ Υ Ρ Ι Α Κ Η 4 Φ Ε Β Ρ Ο Υ Λ Ι Ο Υ 2018

- ✿ Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου (436-440).
- ✿ Ἰωάννου ὀσίου, Νικολάου ὁμολογητοῦ (868), Ἀβραμίου ἱερομάρτυρος (347).
- ✿ Τῶν ἁγίων μητέρων τῶν τριῶν Τεραρχῶν, Ἐμμελείας, Νόννας καὶ Ἀνθούσης.

Ἡ υλικότητα τῆς Λατρείας

«Ο χριστιανισμός είναι θρησκεία λειτουργική», λέει ο πατήρ Γεώργιος Φλωρόφσκυ (1893-1979). «Ἡ λατρεία προηγείται, τὸ δόγμα καὶ ἡ πειθαρχία ακολουθοῦν». Πῶς λοιπὸν εκφράζεται ἡ ελληνικὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ σῶμα μέσα στη λατρεία; Πῶς χρησιμοποιούμε τὸ σῶμα μας ὅταν προσευχόμαστε;

(1) **Τὸ** σῶμα μετέχει στη λατρεία πρῶτα πρῶτα μέσα ἀπὸ μια ευρεία κλίμακα *συμβολικῶν πράξεων*. Οἱ Ὀρθόδοξοι στρέφονται πρὸς τὴν ἀνατολή· κάνουν τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ (πολύ συχνότερα ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς τῆς Δύσης)· κάνουν μετάνοιες, κάποτε δε στρωτές, μέχρι τὸ ἔδαφος.

(2) **Τὸ** σῶμα μετέχει τῆς πνευματικῆς ζωῆς διὰ τῆς *νηστείας* καὶ τῆς *αποχῆς*, μιας ἐγκράτειας δηλαδή που συνεχίζει μέχρι σήμερα νὰ παίξει σημαντικό ρόλο στὴν καθημερινή ἐμπειρία τῶν Ὀρθοδόξων. Ἡ Τετάρτη καὶ ἡ Παρασκευή, σχεδόν ὅλες τὶς εβδομάδες τοῦ ἔτους εἶναι ἡμέρες νηστείας· νηστεύουν ἄλλες ἐπτά εβδομάδες πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα, σαράντα μέρες πρὶν ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα καὶ υπάρχουν ἄλλες δύο μικρότερης διάρκειας περιοδοὶ νηστείας μέσα στο καλοκαίρι...

(3) **Τὰ** δύο κύρια μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, τὸ *Βάπτισμα* καὶ ἡ *Εὐχαριστία*, καταφανῶς καὶ ευθέως περιλαμβάνουν καὶ τὸ σῶμα. Στὸ Βάπτισμα ὁ ἄνθρωπος λούεται με νερό, στὴν Εὐχαριστία μεταλαμβάνει ἄρτου καὶ οἴνου...

Κυριακὴ 13' τοῦ Λουκά (τοῦ Ἀσώτου)

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Α' Κορ. στ' 12-20)

Ἄδελφοί, πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. Τὰ βρώματα τῆ κοι-
λία καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα κα-
ταργήσει. Τὸ δὲ σῶμα οὐ τῆ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ
σώματι ὁ δὲ Θεὸς καὶ τὸν Κύριον ἤγειρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυ-
νάμεως αὐτοῦ. Οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἔστιν;
Ἄρα οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; Μὴ γένοιτο. Ἦ
οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῆ πόρνη ἐν σῶμά ἐστιν; «Ἔσονται» γάρ,
φησὶν, «οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»· ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνευμᾷ
ἐστι. Φεύγετε τὴν πορνείαν. Πᾶν ἀμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐ-
κτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρτάνει.
Ἦ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος ἐ-
στιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἐαυτῶν; Ἦγοράσθητε γὰρ τιμῆς·
δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν,
ἀτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ.

---

(4) *Ἡ χρίσις* του σώματος με ἔλαιον εἶναι συχὴ στη χρι-
στιανικὴ Ανατολή. Το λάδι της ελιάς δεν εἶναι μόνον ἓνα συνηθι-
σμένο συστατικὸ της κουζίνας των Ελλήνων, ἀλλὰ εἶναι ενταγμέ-
νο καὶ στη λατρεία τους. Ο βαπτιζόμενος ἀρχικὰ χρίεται με συνη-
θισμένο λάδι καὶ μετὰ τὴν κατάδυση, γίνεται ἓνα μετα-βαπτισμα-
τικὸ χρίσμα με τὸ *ἅγιο Μύρο*, καθαγιασμένο σε εἰδικὴ ἀκολουθία
λάδι αναμιγμένο με ἀρωματικὲς ουσίες...

(5) Ἄλλη μὴ μυστηριακὴ χειρονομία που ἀφορᾶ στο σῶμα
εἶναι ἡ *ἐπιθέση των χειρῶν*. Διὰ τῆς ἐπιθέσεως των χειρῶν γίνεται
ἡ χειροτονία καθὼς καὶ ἡ Εξομολόγησις κατὰ τὸ ορθόδοξο τυπι-
κό...

(6) Στις κηδεῖες τὸ φέρετρο παραμένει ἀνοικτὸ καὶ ὅλοι
πλησιάζουν γιὰ νὰ δώσουν τὸν τελευταῖο ἀσπασμὸ στον κεκοιμη-
μένο, μὴ διαδικασία που ἀναφέρεται ἤδη ἀπὸ τὸ 500 μ.Χ. ἀπὸ
τὸν Διονύσιο τὸν Ἀρεοπαγίτη. Τὸ νεκρὸ σῶμα εἶναι ἀντικείμενο
ἀγάπης καὶ ὄχι ἀποτροπιασμοῦ. Ἡ καύσις κανονικὰ ἀπαγορεύεται
Κυριακὴ 1Ζ' τοῦ Λουκά (τοῦ Ἀσώτου)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

Ἄδελφοί, όλα μού επιτρέπονται αλλά δεν συμφέρουν όλα. Όλα μού επιτρέπονται αλλά εγώ δεν θα αφήσω τον εαυτόν μου να εξουσιασθῆ από τίποτε. Τα φαγητά είναι για την κοιλιά, και η κοιλιά για τα φαγητά· ο Θεός θα καταργήση και αυτήν και εκείνα. Αλλά το σώμα δεν είναι διά την πορνείαν· είναι διά τον Κύριον και ο Κύριος διά το σώμα. Ο δε Θεός και τον Κύριον ανέστησε και εμάς θα αναστήση διά της δυνάμεώς του. Δεν ξέρετε ότι τα σώματά σας είναι μέλη του Χριστού; Να πάρω λοιπόν τα μέλη του Χριστού και να τα κάνω μέλη πόρνης; Μη γένοιτο. Δεν ξέρετε ότι εκείνος που προσκολλάται εις την πόρνην είναι ένα σώμα με αυτήν; Διότι θα γίνουν, λέγει, οι δύο μία σάρκα. Εκείνος δε που προσκολλάται εις τον Κύριον είναι ένα πνεύμα με αυτόν. Αποφεύγετε την πορνείαν. Κάθε άλλο αμάρτημα που κάνει ο άνθρωπος είναι έξω από το σώμα, εκείνος όμως που πορνεύει, αμαρτάνει προς το ίδιο του το σώμα. Ἢ δεν ξέρετε ότι το σώμα σας είναι ναός του Αγίου Πνεύματος που είναι μέσα σας, και το οποίον έχετε από τον Θεόν και δεν ανήκετε εις τους εαυτούς σας; Έχετε αγορασθῆ αντί τιμήματος. Δοξάσατε λοιπόν τον Θεόν διά του σώματός σας και διά του πνεύματός σας, τα οποία ανήκουν εις τον Θεόν.

(ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ, έκδ. Αποστολικής Διακονίας)

στην Ορθόδοξη Εκκλησία, για τους ίδιους λόγους που απαγορεύεται και στον ιουδαϊσμό: επειδή σεβόμαστε το σώμα και πιστεύουμε στην τελική του ανάσταση...

(7) Υπάρχει ένα Μυστήριο όπου το σώμα αποτελεί το άμεσο αντικείμενό του και αυτό είναι ο γάμος. Στα άλλα Μυστήρια το υλικό είναι μια ουσία –το νερό, το ψωμί, το κρασί ή το λάδι– η οποία ευλογείται και μετά δίδεται στους πιστούς. Στον γάμο, όμως, η μυστηριακή ύλη που δέχεται την ευλογία του Θεού είναι το ίδιο το σώμα του άντρα και της γυναίκας που προσέρχονται στο Μυστήριο...

(8) Το σώμα έχει τον ιδιαίτερο ρόλο του όχι μόνο στη λειτουργική λατρεία αλλά και στην ατομική προσευχή. Αυτό φαίνεται και στη «σωματική» λεγόμενη μέθοδο που χρησιμοποιούσαν οι Βυζαντινοί ησυχαστές. Από τον 5ο αιώνα και μετά χρησιμοποιούσαν Κυριακή ΙΖ' του Ιουκά (του Ασώτου)

ποιήθηκε στη χριστιανική Ανατολή μια μικρή, επαναλαμβανόμενη επίκληση, η «προσευχή του Ιησού». Συνήθως συνίσταται στο «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με», αλλά υπάρχουν και άλλες εκδοχές. Στις κοπτικές πηγές του 7ου και 8ου αιώνα, η μονολόγιστη αυτή ευχή συνδέεται με τον ρυθμό της αναπνοής. Κατά την ίδια περίοδο, στην ελληνική παράδοση, ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος και ο Ησύχιος του Σινά πιθανόν υπαινίσσονται την ίδια πρακτική, αλλά η πρώτη σαφής περιγραφή της «σωματικής μεθόδου» εμφανίζεται στους Έλληνες συγγραφείς του τέλους του 13ου και 14ου αιώνα και κυρίως στον Νικηφόρο τον Ησυχαστή, τον Γρηγόριο του Σινά και τον Γρηγόριο Παλαμά...

Καλλίστου Ware, Μητροπολίτου Διοκλείας, από το βιβλίο «*Εχθροί ή φίλοι;*», σελ. 136-138, 140-142 & 145-146, α' έκδοση: Νοέμβριος 2014, Έν πλῶ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1) 🔔 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ 🔔

Τετάρτη 7 Φεβρουαρίου 2018, Άγιος Ελευθέριος Κοιμητηρίου 7:00 π.μ.
Παρασκευή 9 Φεβρουαρίου 2018, Άγιος Νικόλαος Μαρκ/λου 7:00 π.μ.
Ψυχοσάββατο 10 Φεβρουαρίου 2018, Άγιος Νικόλαος Μαρκ/λου
& Άγιος Ελευθέριος Κοιμητηρίου 7:00 π.μ.

2) ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ - ΠΑΝΝΥΧΙΑΔΑ ΚΟΛΛΥΒΩΝ - ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ

Παρασκευή 9 Φεβρουαρίου 2018, 5:00 μ.μ. Εσπερινός & Παννυχίδα Κολλύβων στον Άγιο Νικόλαο Μαρκ/λου & στην Κοίμηση Θεοτόκου Πόρτο Ράφτη.

Σάββατο 10 Φεβρουαρίου 2018 (Ψυχοσάββατο), 7:00 π.μ. Όρθρος & Θεία Λειτουργία στον Άγιο Νικόλαο Μαρκ/λου & στον Άγιο Ελευθέριο Κοιμητηρίου.

3) 🏠 ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΗΣ Ε.Φ.Α. 🏠

Η Ενοριακή Φιλόπρωχος Αδελφότητα του Ιερού Ναού μας διοργανώνει τη **Δευτέρα 12 Φεβρουαρίου 2018** απογευματινή προσκυνηματική εκδρομή **στην Ιερά Μονή Παναγίας Γοργοεπηκόου στη Μάνδρα Αττικής**. Ώρα αναχώρησης 3:30 μ.μ. από τον Άγιο Νικόλαο. Τιμή εισιτηρίου 15 €. 🏠

ΧΑΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ & Α. ΚΟΥΜΠΗ, ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟ ΜΕΣΣΟΓΑΙΑΣ Τ.Κ. 19003, ΤΗΛ. / FAX: 22990 40040,
e-mail: ag.nikolaosmark@vna400.gr, ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΝΑΟΥ: www.agnikolaosmark.gr

Κυριακή ΙΖ' του Λουκά (του Ασώτου)